

Alternativy a inovace ve školním vzdělávání

Co to je alternativní škola?

- Školy, které se odlišují o hlavního proudu standardních škol. **Odlišovat se mohou v**
  - způsobech organizace výuky nebo života dětí ve škole;
  - kurikulárních programech (změny v obsahu nebo v cílech vzdělávání či v obojím);

- pramenech edukačního prostředí (nestandardní architektonické řešení učeben nebo jiná komunikace mezi učiteli a žáky);
  - způsobech hodnocení žáků (slovní hodnocení);
  - vztazích mezi školou a rodiči, školou a místní komunitou aj (Pedagogický slovník, 2009).
-
- Řeší sporné a problematické otázky tradičních škol - inovace, vylepšení prostředí, metod,...

Jaká je tradiční škola? 1/2

- intelektualistické zaměření, nedostatek zřetele ke komplexnímu rozvoji jedince jak po stránce intelektuální, tak po stránce emotivní i volní
- **nedocení** pracovních činností, malý zřetel k estetickým, tělovýchovným a zdravotním aspektům výchovy
- **jednostranná orientace na učení** a podcenění rozvoje tvůrčích schopností

Jaká je tradiční škola? 2/2

- **nepřiměřený** pracovní a životní **režim** školy, přemíra drilu a nátlaku
- malá citlivost učitele vůči dítěti, **jednostranná** autoritativní **výchova** založená na poslušnosti
- **izolace** školy od života, od rodiny i od kulturních institucí (Svobodová, Jůva, 1996).

Základní rozdíly podle K. Rýdla

Tradiční škola

- Výuka probíhá podle pevného rozvrhu hodin a jednotné organizace dne.
- Učitel má monopol na pravdu, kterou předává žákům.
- Žák plní uložené úkoly dle zadání.

Alternativní škola

- Rozvrh a organizace dne vychází ze zájmu dětí a flexibility jejich potřeb.
- Učitel je v roli poradce, partnera a staršího (zkušenějšího) kamaráda.
- Žák sám rozhoduje o pořadí a rozsahu zadaných úkolů.

Základní rozdíly podle K. Rýdla

Tradiční škola

- Důraz na pamětní učení a vnější motivaci.
- Důraz na selektivní výkonovou soutěživost.
- Vzdělávání je omezeno prostorem třídy.
- Menší důraz je kladen na tvořivost a iniciativu učitelů a žáků.

Alternativní škola

- Důraz na objevování věcí a vnitřní motivaci.
- Důraz na spolupráci ve skupinách.
- Vzdělávání jsou otevřeny prostory mimo třídu a školu.
- Důraz na rozvoj tvořivosti a iniciativy.

Pedagogická inovace

- Pojem zahrnuje široký repertoár prostředků k edukačním změnám, kde za prostředky je nutno považovat:
  - Veškeré teoretické přípravy (plány, vize, projekty) týkající se jak zásadních systémových změn (zavedení víceletých gymnázií), tak dílčích změn (projekt elektronické učebnice ve výuce fyziky)
  - Zavedení těchto změn do praxe
  - Výsledky těchto změn

Historický pohled

- Z historického hlediska bylo alternativní vždy to, co bylo nové, co se odlišovalo od zaběhnutého proudu
  - V době individuální výuky byla alternativní hromadná výuka
- meziválečné období u nás (alternativy, inovace, pedagogické experimenty)

Alternativní školy

- Reformní školy

- Škola Montessori
- Waldorfská škola
- Daltonský plán
- aj.

- Moderní alternativy

- Začít spolu
- Zdravá škola
- Domácí vzdělávání
- Čtením a psaním ke kritickému myšlení
- Angažované učení

Škola Montessori

- Maria Montessori
- „Pomoz mi, abych to dokázal sám.“
- Speciální „materiál“
- Svoboda a samostatnost
- Připravené prostředí
- Učitel jako součást podnětného prostředí
- V ČR pouze mateřské a základní školy, v zahraničí i střední škola s Montessori maturitou

- <http://www.montessoricr.cz/>
- <http://www.youtube.com/watch?v=OM1Gu9KXVkk>

Waldorfská škola/pedagogika

- Rudolf Steiner
- [Antroposofie](#)
- Rozvoj člověka jako komplexní osobnosti
- Důraz na skupinovou spolupráci
- Rytmus - denní, týdenní, měsíční, slavnosti
- U nás mateřské školy, základní školy i střední školy (Praha, Semily, Příbram, Ostrava)
- [Waldorfská pedagogika](#)

Daltonský plán

- Helen Parkhurstová
- Rozdělení učeben podle předmětových okrsků
- Měsíční program pro studenta.
- Samostatné získání vědomostí. Individuální přístup k výuce, svoboda rozhodování, práce svým tempem.
- [Web](#) - the Dalton School

- Volná hodina - k procvičování problematické látky.
- Učitel - je pomocník a rádce
- V Brně rozšířené školy s daltonskými prvky.

Začít spolu

- ISSA International Step by Step Assotiation
- Individualizace, učební prostředí, zapojení rodiny, techniky smysluplného učení, plánování a evaluace, profesionální rozvoj, sociální inkluze
- Měření kvality učitelů
- Pouze MŠ a ZŠ
- V ČR je populární - [web](#).

Zdravá škola

- V ČR Miluše Havlínová
- Světová zdravotnická organizace
- Navazuje na projekty zdravé město,...
- Základem je uspokojování lidských potřeb tak, aby člověk ve výchovně vzdělávacím procesu necítil stres a psychické i fyzické nepohodlí
- V ČR zdravé MŠ, ZŠ i SŠ

Domácí vzdělávání

- Zákon nařizuje základním školám umožňovat domácí vzdělávání na prvním stupni, druhý stupeň je v pokusném ověřování
- Výhodou je menší časová náročnost pro získávání nových vědomostí a dovedností
- Nevýhodou bývá nedostatek sociálních kontaktů s vrstevníky
- Více viz např. - http://www.domaciskola.cz/zaklinf/zapojit_html

Angažované učení

- Stanislav Červenka
- „...jakýsi typ rozvíjejícího vyučování.“
- Vychází z přirozené potřeby žáka poznávat, což dělá dobrovolně a rád.
- Rozhodujícím aspektem není to, že žák získá velké množství informací, ale fakt, že žák chce sám další informace získávat.

Deset principů angažovaného učení

1. samostatného myšlení a kolektivní spolupráce,
2. angažovanosti a zodpovědnosti za svěřené úkoly,
3. uplatnění pozitivní motivace,
4. dobrovolnosti a uvědomělé tvořivé činnosti,
5. pochopení učiva všemi žáky,
6. řešení náročných úkolů,
7. respektování osobnosti,
8. převahy kladného hodnocení,
9. funkčního využívání neobvyklých pedagogických situací
10. otevřený systému výchovy a vzdělávání.

A jak je to v praxi?

- Každému vyhovuje něco jiného.
- Učit alternativně je zvláště pro začínajícího učitele těžké a namáhavé.
- Na střední škole se až na výjimky s alternativními koncepcemi nasetkáte; i literatury je málo.
- Kdo chce, dokáže si vzít inspiraci z jakékoli koncepce určené i pro nižší stupeň školy.

Z čeho studovat?

- PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy*. Praha: Portál, 1996, 108 s. ISBN 80-7178-072-3
- SVOBODOVÁ, Jarmila, JŮVA, Vladimír. *Alternativní školy*. Brno: Paido, 1995, 80 s. ISBN 80-85931-00-1
- ZELINKOVÁ, Olga. *Pomoz mi, abych to dokázal sám*. Praha: Portál, 1997, 107 s. ISBN 80-7178-071-5

Z čeho studovat?

- GRECMANOVÁ, Helena, URBANOVSKÁ, Eva. *Waldorfská škola*. Olomouc: Hanex, 1996, 145 s. ISBN 80-85783-09-6
- ČERVENKA, Stanislav. *Angažované učení*. Praha: T. Houška, 1992, 95 s.
- GRECMANOVÁ, URBANOVSKÁ, NOVOTNÝ. *Podporujeme aktivní myšlení a samostatné učení žáků*. Olomouc: Hanex, 2000, 159 s. ISBN 80-85783-28-2
- RÝDL. *Alternativní pedagogické hnutí v současné společnosti*. Brno: M. Zeman, 1994. 264 s. ISBN: 80-900035-8-3

Zajímavé internetové odkazy

- <http://www.montessoricr.cz/>
  - <http://www.youtube.com/watch?v=OM1Gu9KXVkk>
- <http://www.iwaldorf.cz/>
  - <http://www.youtube.com/watch?v=Na1Nn64UYno>
- <http://www.zshusovabrno.cz/dalton-na-nasi-skole/>
- <http://www.sbscr.cz/>
- <http://www.pau.cz/cs/>